PÍSMENO U

CÍLE PRO TENTO BLOK

- ČTU A PÍŠU PÍSMENO U, Ú, Ů.
- ČTU SLOVA PO SLABIKÁCH NEBO PO HLÁSKÁCH.
- ROZLIŠUJI KRÁTKOU A DLOUHOU SLABIKU.
- VYSVĚTLUJI VÝZNAM UZLU.

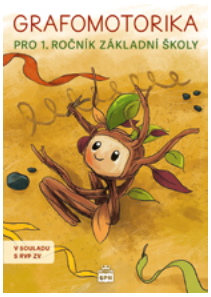
METODY A FORMY PRÁCE

Využíváme aktivizační metody ve třídě i venku, individuální a skupinovou práci, vrstevnické učení, diskuze, porovnávání a třídění.

POMŮCKY

Pecky od meruněk (případně kamínky nebo kaštany), krátká dřívka, prázdné kartičky na hlásková-ní, mazací tabulka s fixem, pro každého žáka pytlíček k ukládání kaštanů, větviček a nadepsaných pecek, různé druhy prázdných ulit k dalšímu tvoření.

PROPOJENÍ S DALŠÍMI MATERIÁLY ŘADY

Grafomotorika
str. 28–29

TIP: Psaní ve čtvercové síti napomáhá žákům soustředit se na detail. Vyučující hlídá směr vedení tužky a dodržování tahů, aby nepřesahovaly linky v síti. Je důležité nenatáčet sešit, mění se pouze směr tahu. Žáci nejprve obtahují předkreslené tvary, poté je podle potřeby doplňují až do konce řádku.

Písanka 1
str. 17

Čtecí karty
str. I/39–I/42

Strana 48 / písmeno U

Vyučující představí žákům všechny čtyři tvary písmene U.

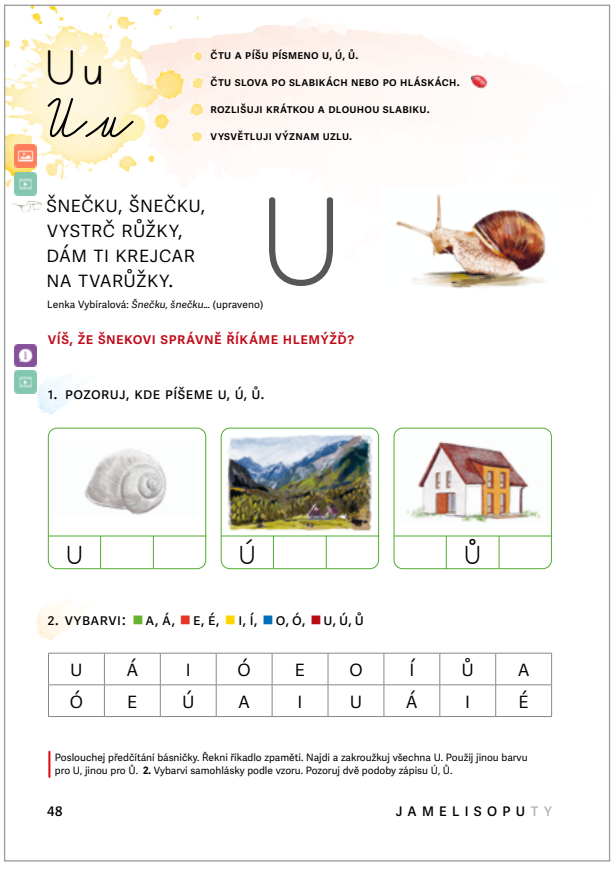
Jako motivaci k vyvození písmene U lze využít video z cyklu Ábécédé s Michalem.

Na fotografii je zobrazen hlemýžď zahradní. Když je v klidu, vysouvá dva páry tykadel. Delší pár nese oči, kratší pár slouží jako smyslový orgán pro čich a hmat. Čím je hlemýžď starší, tím světlejší bývá jeho ulita.

Strana 48 / básnička

CÍL: Žák přednese známou básničku.

Vyučující žákům básničku přečte a potom s nimi vede rozhovor prostřednictvím doplňujících otázek: „Viděli jste někdy šnečka? Má rohy jako koza?" Také vysvětlí méně známé slovo *krejcar* – historické platidlo ze stříbra, kterým se platilo například v 15. století. Společně si povídají o obsahu básničky a o tom, proč si autor myslí, že hlemýžďům chutnají tvarůžky a chce jim je koupit.

Uu
ČTU A PÍŠU PÍSMENO U, Ú, Ů.
ČTU SLOVA PO SLABIKÁCH NEBO PO HLÁSKÁCH.
ROZLIŠUJI KRÁTKOU A DLOUHOU SLABIKU.
VYSVĚTLUJI VÝZNAM UZLU.
ŠNEČKU, ŠNEČKU,
VYSTRČ RŮŽKY,
DÁM TI KREJCAR
NA TVARŮŽKY.
U
Lenka Vybíralová: Šnečku, šnečku... (upraveno)
VÍŠ, ŽE ŠNEKOVI SPRÁVNĚ ŘÍKÁME HLEMÝŽĎ?
1. POZORUJ, KDE PÍŠEME U, Ú, Ů.
U
Ú
Ů
2. VYBARVI: A, Á, E, É, I, Í, O, Ó, U, Ú, Ů

U	Á	I	Ó	E	O	Í	Ů	A
Ó	E	Ú	A	I	U	Á	I	É

Poslouchej předčítání básničky. Řekni říkadlo zpaměti. Najdi a zakroužkuj všechna U. Použij jinou barvu pro U, jinou pro Ů. 2. Vybarvi samohlásky podle vzoru. Pozoruj dvě podoby zápisu Ú, Ů.
48
JAMELISOPUTY

TIP: Při obtahování písmene žáci mění barvu pastelky po každém obtažení. Vznikne tzv. duhové písmeno. Vyučující dohlíží na správné vedení tahů podle směru šipek na straně 49/3.

TIP: Kolem ilustrace šneka nebo fixem na mazací tabulku mohou děti nakreslit další obrázky slov začínajících na U.

Básničky ze souboru P*ovídání se zvířátky* hravou a vtipnou formou seznamují žáky se světem zvířat, jejich vlastnostmi a rozmanitostí. Texty dětem zároveň přibližují krásu básnického jazyka, rozšiřují jejich slovní zásobu a vedou je k vnímavějšímu vztahu k přírodě.

Strana 48/1

CÍL: Žák rozpozná umístění písmen U, Ú, Ů ve slově a rozliší jejich podoby.

Děti vyslovují jednotlivá slova robotí řečí. Pro názornou ukázku je možné využít prázdné kartičky, pomocí nichž vyučující znázorní jednotlivá písmena. Žáci pozorují jejich umístění ve slově a všímají si rozdílných podob písmene U.

TIP: Společně lze vyvodit, že Ú píšeme na začátku slova, zatímco Ů uvnitř a na konci slova. V této fázi však není třeba vyžadovat od žáků aktivní používání tohoto pravidla. Systematicky se mu budou věnovat ve druhém ročníku.

Strana 48/2

CÍL: Žák rozpozná samohlásky a vybarví je podle barevného klíče.

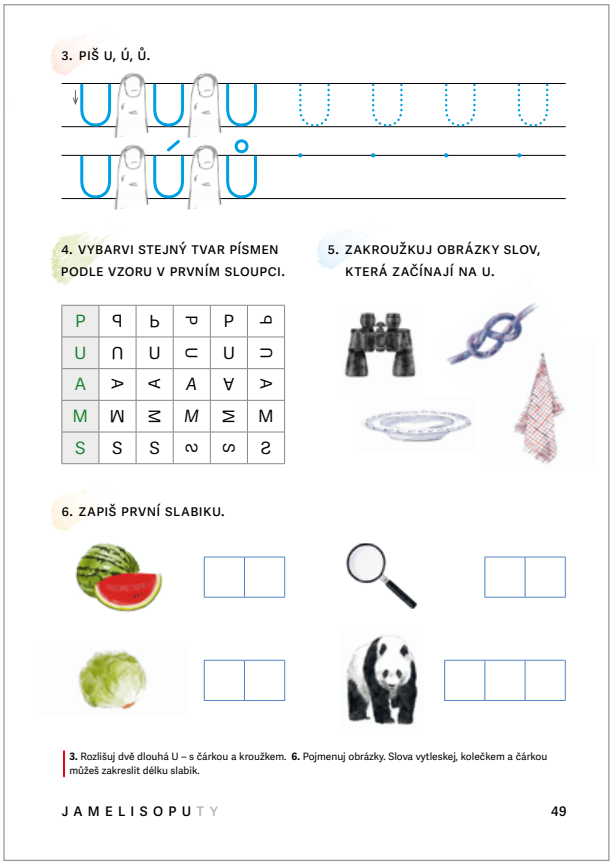
TIP: Doporučujeme vysvětlit žákům, že některá písmena – hlásky – se nazývají samohlásky a jsou to tyto: A E I O U. Každá samohláska má svou krátkou a dlouhou podobu.
Výjimkou je písmeno U, které má dva způsoby zápisu dlouhé samohlásky – Ú a Ů.

Strana 49/3

CÍL: Žák napíše písmeno U, Ú a Ů.

Při nácviku vyučující připomene správné držení tužky. Psaní demonstruje na tabuli, upozorní také na směr tahu podle šipky. Na první lince žáci obtahují U, na druhé lince píší U, Ú a Ů od vyznačeného bodu. Čárku a kroužek píší žáci nahoře, tah vedou dopředu. Důležité je dbát na to, aby se tato znaménka nedotýkala žádné linky.

TIP: Pokud ve třídě využíváte pecky od meruněk, je vhodné zapojit je i při procvičování samohlásky U. Děti si připraví dvě pecky. Na první napíšou z jedné strany U a z druhé Ú, na druhou z jedné strany U a z druhé Ů. To pomůže k zapamatování obou způsobů zápisu dlouhé samohlásky.

Strana 49/4

CÍL: Žák rozpozná stejné tvary písmen a vybarví je podle vzoru v prvním sloupci.

Cvičení slouží k upevnění správných tvarů písmen.

TIP: Ti, kteří mají cvičení hotové, pokračují v další aktivitě. Na mazací tabulku píšou slova obsahující procvičovaná písmena – PUSA, MAPU, SAM, PAS, PUMA, SUP... Mohou je také skládat z pecek od meruněk.

Strana 49/5

CÍL: Žák rozpozná a zakroužkuje obrázky slov začínajících na U.

Děti společně pojmenují všechny obrázky. Názvy slov vyslovují robotí řečí.

TIP: Při určování první hlásky si lze pomáhat přikládáním prázdných lístečků k jednotlivým obrázkům.

Strana 49/6

CÍL: Žák určí a zapíše první slabiku slova.

Žáci si prohlédnou obrázky, pojmenují je a jejich názvy společně vytleskají. Při vytleskávání rozlišují jednotlivé slabiky a zaměřují se na první slabiku slova. Určují, zda je krátká, nebo dlouhá, a její délku zaznamenávají pomocí grafického znázornění. Krátkou slabiku označí kolečkem, dlouhou čárkou. Potom zapíší první slabiku slova do vyznačeného prostoru.

TIP: Délku slabik je možné znázornit také pomocí přírodnin. Žáci pod obrázky skládají kaštany (u krátké slabiky) a kousky větviček (u dlouhé slabiky), které mají k dispozici ve svých pytlíčcích.

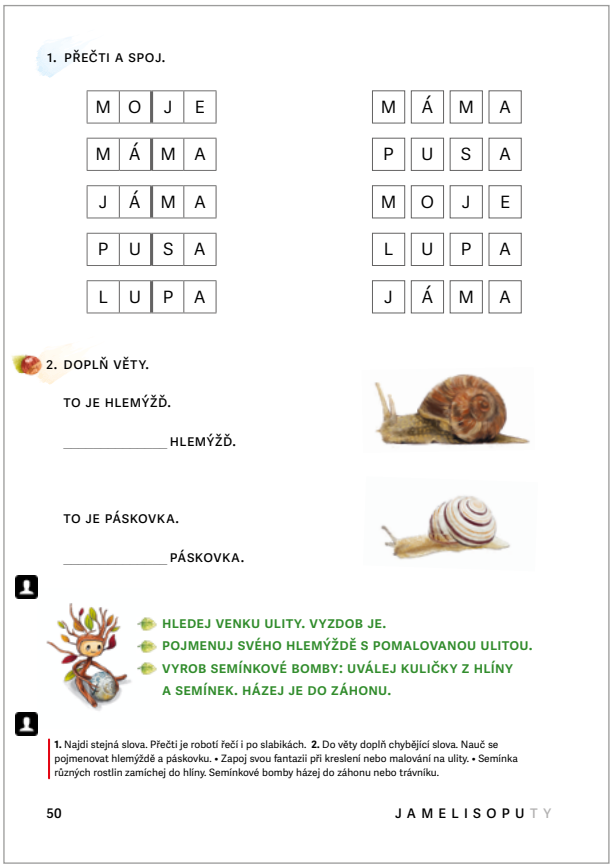
Strana 50/1

CÍL: Žák přečte slova a spojí je se stejnými slovy v druhém sloupci.

V levém sloupci jsou slova opticky rozdělena na slabiky, v pravém jsou stejná slova uvedena bez členění. Žáci přečtou slova vlevo a vyhledají k nim odpovídající dvojice v pravém sloupci. Spojí je čarou.

TIP: **Vyučující by měl respektovat čtenářské dovednosti každého žáka a podle jeho potřeb podporovat čtení hláskováním nebo po slabikách.**

TIP: Při procvičování čtení, například s využitím Čtecích karet, je vhodné se doptáváním snažit zjistit, který způsob čtení jednotlivým žákům nejvíce vyhovuje a pomáhá jim. Důležité je dopřát dětem dostatek času a individuální přístup podle jejich aktuálních čtenářských dovedností.

1. PŘEČTI A SPOJ.

M O J E	M Á M A
M Á M A	P U S A
J Á M A	M O J E
P U S A	L U P A
L U P A	J Á M A

2. DOPLŇ VĚTY.

TO JE HLEMÝŽĎ.

_____ HLEMÝŽĎ.

TO JE PÁSKOVKA.

_____ PÁSKOVKA.

- HLEDEJ VENKU ULITY. VYZDOB JE.
- POJMENUJ SVÉHO HLEMÝŽĎĚ S POMALOVANOU ULITOU.
- VYROB SEMÍNKOVÉ BOMBY: UVÁLEJ KULIČKY Z HLÍNY A SEMÍNEK. HÁZEJ JE DO ZÁHONU.

1. Najdi stejná slova. Přečti je robotí řečí i po slabikách. 2. Do věty doplň chybějící slova. Nauč se pojmenovat hlemýždě a páskovku. • Zapoj svou fantazii při kreslení nebo malování na ulity. • Semínka různých rostlin zamíchej do hlíny. Semínkové bomby házej do záhonu nebo trávníku.

50 JAMELISOPUTY

Strana 50/2

CÍL: Žák doplní slova do neúplné věty.

Žáci doplňují do věty chybějící slova s využitím dosud osvojených písmen. Záměrně jsou ve větě zařazena také slova obsahující dosud neprobraná písmena. Vzhledem k tomu, že si vyučující v průběhu týdne s dětmi povídá o různých druzích šneků a společně se je učí pojmenovávat, dostávají teď prostor k luštění neznámých slov globální metodou čtení. Žáci propojují podobu celého slova s odpovídajícím obrázkem – slova HLEMÝŽĎ s obrázkem hlemýždě a slova PÁSKOVKA s obrázkem páskovky.

TIP: Děti, které rády tvoří, dostanou možnost ozdobit prázdné ulity a vymyslet pro ně vlastní jména. Mohou tak zapojit fantazii a kreativitu a zároveň si hravou formou rozšířit slovní zásobu.

HLEDEJ VENKU ULITY.

CÍL: Žák vytvoří na ulitě originální tvary.

Hledání prázdných ulit může být zábavnou součástí společné vycházky do přírody. Děti mohou ulity objevovat také v průběhu roku. Nasbírané ulity si společně prohlédnou a využijí je k tvořivé činnosti. Na schránky kreslí nebo malují vlastní vzory, čímž rozvíjejí svou fantazii a výtvarné vyjadřování.

TIP: Pokud je venku nepříznivé počasí, lze zdobení ulit přesunout do třídy. Hotové práce společně vystavte a na výstavku pozvěte rodiče nebo děti z vedlejších tříd.

VYROB SEMÍNKOVOU BOMBU.

CÍL: Žák vyrobí semínkovou bombu a seznámí se s netradičním způsobem sázení rostlin.

Podzim je ideální období pro sběr semínek, například na louce. Je možné také oslovit rodiče, kteří často rádi poskytnou přebytečná semínka z vlastní zahrádky. Z nasbíraných nebo darovaných semínek si žáci vyrobí semínkové bomby, a seznámí se tak s netradičním způsobem výsevu rostlin.

TIP: Semínkové bomby mohou posloužit jako originální dárek nebo jako zajímavý výrobek na školní vánoční trhy.

Strana 51

Text UZEL (práce s textem viz ČTENÁŘSKÁ LEKCE) pochází z *Encyklopedie pro děti 21. století.* Ta dětem přibližuje svět kolem nás prostřednictvím téměř 800 abecedně řazených hesel. Vysvětluje nejrůznější slova, pojmy a zajímavosti z oblasti přírody, vědy, techniky, historie i každodenního života. Jednotlivá hesla jsou zpracována srozumitelnou a hravou formou, doplněna ilustracemi či básničkami. Kniha pomáhá žákům rozšiřovat slovní zásobu a učí je vyhledávat informace.

UZEL

UZEL NA TKANIČCE BOTY JE LEDA PRO ZLOST, ALE PŘI ŠITÍ NEBO PŘI TKANÍ A VÁZÁNÍ KOBERCŮ SE BEZ UZLŮ NEOBEJDEME. PASTEVCI POUŽÍVAJÍ UZLY K UVAZOVÁNÍ DOBYTKA. TAKÉ NÁMOŘNÍCI MUSEJÍ ZNÁT RŮZNÉ UZLY K UVAZOVÁNÍ LAN. A COŽ TEPRVE HOROLEZCI! NA DOBŘE NEBO ŠPATNĚ UVÁZANÉM UZLU ČASTO ZÁVISÍ LIDSKÝ ŽIVOT.

Jiří Žáček: *Encyklopedie pro děti 21. století*

UMÍŠ UVÁZAT UZEL? JAKÝ?
K ČEMU POUŽÍVÁME UZLY?
NEJHORŠÍ JE UZEL NA JAZYKU – JAK TOMU ROZUMÍŠ?
OBTÁHNI UZEL PASTELKAMI.

NAUČ SE VÁZAT UZEL. POTŘEBUJEŠ PROVÁZEK A DŘÍVKO.
VYZKOUŠEJ, JAK FUNGUJE V PŘÍRODĚ.

ČTU SLOVA PO SLABIKÁCH NEBO PO HLÁSKÁCH.

JAMELISOPUTY 51

Video představuje jeden ze základních uzlů – osmičkový. Děti se dozvědí, co je to uzel a k čemu se používá v běžném životě i například při horolezectví. Součástí je i návod, jak osmičkový uzel správně uvázat.

NAUČ SE VÁZAT UZEL.

CÍL: Žák uváže uzel podle obrázkového návodu.

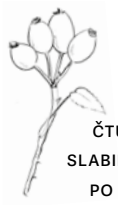
Žáci si prohlédnou obrázkový návod a podle něj si krok za krokem vyzkoušejí vázání uzlu. Je důležité zaměřit se na správné vedení provázku a samostatné zvládnutí jednotlivých kroků.

TIP: Z různobarevných kousků vlny mohou děti pomocí uzlíků vytvořit šálu pro svého Větvánka. Ten, kdo je zručnější, může zkusit vyrobit celý obleček. Vázání uzlů si lze procvičit také venku – například na větvičce nebo jiném bezpečném pevném bodě.

TIP: Pro lepší představu o vedení provázku žáci obtahují uzel nakreslený v učebnici. Postupují podle směru provázku.

Lodní smyčka je uzel, který se používá především k bezpečnému přivázání lodí a člunů k pevnému bodu, například ke břehu. Děti se seznámí s jejím praktickým využitím při vodáckých aktivitách a prostřednictvím názorné ukázky se naučí, jak při vázání lodní smyčky postupovat.

Sebehodnocení:

ČTU SLOVA PO SLABIKÁCH NEBO PO HLÁSKÁCH.

CÍL: Žák provede sebereflexi na základě návratu k tématu týdne.

Žáci vyhledají cvičení, v němž četli slova po slabikách nebo po hláskách – na straně 50/1 nebo ve Čtecích kartách. Poté se samostatně zamyslí nad tím, zda slovům rozuměli.

U u

U u

ČTENÁŘSKÁ LEKCE

CÍLE

- **POZORNĚ SLEDUJI PŘEDČÍTANÝ TEXT A VYHLEDÁM DANÉ SLOVO.**
- **ŘEKNU A OBRÁZKEM ZNÁZORNÍM ALESPOŇ JEDNU INFORMACI Z PŘEDČÍTANÉHO TEXTU.**

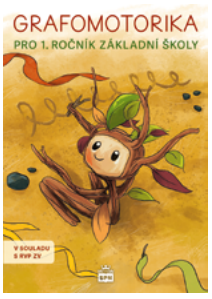
METODY A FORMY PRÁCE

Využíváme třífázový model učení, řízené čtení.

POMŮCKY

Silnější provázek nebo tkanice pro každého žáka.

PROPOJENÍ S DALŠÍMI MATERIÁLY ŘADY

Grafomotorika
str. 40–43 – jednotažky

Písanka 1
str. 17

Čtecí karty
I/39–I/42

EVOKACE – UVĚDOMĚNÍ SI NOVÝCH INFORMACÍ – REFLEXE

V každé této části dochází při učení žáka k důležitému myšlenkovému pochodu, který má vliv na jeho učení.

EVOKACE – startuje, připravuje myšlení žáka na dané téma, úkol, cíl lekce. Pomáhá mu vybavit si, co už o daném tématu ví.

UVĚDOMĚNÍ SI NOVÝCH INFORMACÍ – žák se dovídá nové informace, většinou za pomoci nějaké metody a učitele – průvodce, který mu pomáhá text nebo jiný zdroj informací lépe pochopit a najít to podstatné.

REFLEXE – velmi důležitá a nezbytná část každého učení. V této fázi si žák propojí své předchozí a nové informace a učí se s nimi pracovat, vyhodnocovat a upevňovat je.

Řízené čtení – metoda, kdy vyučující nebo žáci čtou text po částech. Pedagog během čtení klade otázky, které čtenářům pomáhají pochopit text nebo upozorňují na podstatné informace v textu. Tato metoda je vhodná pro začínající čtenáře a lze klást otázku po každé větě – co nám věta řekla, jak tomu rozumíme, kdo, kde, kdy, co? Na závěr je možné přečíst celý text ještě jednou bez přerušení a nechat ho vyznít vcelku.

Narativní pantomima – metoda dramatické výchovy, při které žáci pohybem a gesty ztvárňují příběh, který průběžně vypráví, předříkává nebo předčítá vyučující.

- Propojení slova a pohybu – vyučující mluví a žáci ihned bez mluvení provádějí to, co slyší.
- Individuální prostor – každý hraje sám za sebe v prostoru, obvykle bez nutnosti mluvit nebo komunikovat s ostatními.
- Rozvoj představivosti – pomáhá procítit děj celým tělem a lépe porozumět situaci či postavě.

PRŮBĚH LEKCE

EVOKACE

Každý žák má k dispozici jeden provázek a pracuje s někým ve dvojici.
Vyučující zadá úkol: „Zkuste provázky spojit." Nechá dětem dostatek času na samostatné hledání řešení a vyzkoušení různých způsobů. Poté se zeptá, jak se jim dařilo, jak postupovaly a co jim při řešení úkolu pomohlo.
Předpokládáme, že žáci na základě vlastní zkušenosti a praktické činnosti objeví, že provázky lze spojit uvázáním **uzlu**. Vyučující ocení zejména dvojice, kterým se takto podaří provázky skutečně spojit.

Další variantou může být vyprávění **příběhu o hadovi**, jejímž prostřednictvím se děti seznámí s postupem vázání základního uzlu: Dva hadi (konce provazu) se potkali. Jeden překřížil druhého, a tím vznikla jeskyňka. Spodní had se podíval nahoru, prolezl jeskyňkou ven a oba hadi za sebe zatáhli.

Pro nácvik uzlu je vhodné zvolit tlustší a měkké lano (např. horolezecké) nebo silnější bavlněný provaz, se kterým se dětem snadno manipuluje a který dobře drží. Ideální je použít dvě lana různých barev, aby děti lépe viděly, jak se jednotlivé konce překřižují a provlékají.

TIP: K židli nebo stromu na zahradě je možné připevnit silné lano a nechat děti trénovat na něm „příběh o hadovi" vertikálně.

Po praktickém nácviku vyučující otevře diskuzi: „K čemu všemu jsou uzly dobré? Kde se s nimi můžeme setkat? Jsou důležité? Proč?" Žáci se samostatně snaží vybavit si situace, v nichž se s uzly setkali nebo v nichž se používají. Vyučující může jejich přemýšlení podpořit připravenou sadou obrázků, které mohou obsahovat tkaničky od bot, přivázanou loďku, horolezce, přivázaného koně, uzel na kapesníku, tkaní koberce, jehlu s nití nebo stromek přivázaný k opěrné laťce.

Společně s vyučujícím si pak povídají o různých způsobech využití uzlů a jejich významu v každodenním životě. Důležité je dát prostor především vlastním zkušenostem a poznatkům dětí a podpořit jejich aktivní zapojení do diskuze.

Téma UZEL je pro žáky 1. ročníku ideálním prostředkem k rozvoji jemné motoriky, trpělivosti, prostorové představivosti a logického myšlení. Jednotlivé aktivity lze přizpůsobit věku a individuálním schopnostem dětí – od jednoduchého provlékání a manipulace s provázkem až po nácvik prvních uzlů.

UVĚDOMĚNÍ SI NOVÝCH INFORMACÍ

Vyučující vyzve žáky, aby si otevřeli Slabikář na straně 51, a zaměří jejich pozornost na text. Nejprve je požádá, aby si pastelkou obtáhli slovo UZEL v nadpisu. Poté jim zadá úkol, aby při společném čtení sledovali text a vyhledávali slovo UZEL i jeho další tvary, které budou kroužkovat.

Vyučující text pomalu a zřetelně předčítá, aby žáci měli dostatek času sledovat čtená slova očima a vyhledávat zadané výrazy. Po každé větě se zastaví, ověří, zda děti slovo nebo jeho tvar objevily, a vybídne je, aby se podělily o to, co se z textu dozvěděly o uzlech.

Aktivita rozvíjí schopnost žáků soustředit se na poslech a současně očima sledovat psaný text. Děti si upevňují vztah mezi mluvenou a psanou podobou slova a procvičují vyhledávání konkrétní informace v textu, v tomto případě klíčového slova UZEL a jeho dalších tvarů.

REFLEXE

Po přečtení celého textu se vyučující zeptá žáků, kolikrát v textu našli slovo UZEL (celkem pětkrát, plus jednou v nadpisu).
Poté otevře společnou diskuzi: „Můžeme si udělat uzel na jazyku? Co toto spojení znamená? Jak mu rozumíte?" Vede děti k zamyšlení nad přeneseným významem tohoto slovního spojení a k vysvětlení vlastními slovy.
Nakonec si žáci ve dvojicích zopakují informace, které se z textu dozvěděli. Vyučující zadá instrukci: „Říkejte si navzájem, k čemu všemu se uzly používají." Děti si vzájemně sdělují své poznatky a doplňují se.

Ti, kteří mají hotovo, samostatně obtáhnou různými pastelkami obrázek uzlu pod textem ve Slabikáři. Pod něj pak nakreslí alespoň jeden obrázek znázorňující, k čemu lze uzel využít.

Aktivita vede žáky k rekapitulaci přečteného textu a k formulování hlavních myšlenek vlastními slovy. Sdílením poznatků a dojmů si děti upevňují získané informace, lépe si zapamatovávají obsah textu a učí se spolupracovat při řešení společného úkolu. Zároveň rozvíjejí schopnost vyjadřovat vlastní názory, pozorně naslouchat spolužákům a vhodně reagovat na jejich postřehy.

TIP:

Tvořivé aktivity a jemná motorika

- **Uzlíková chobotnice:** Děti provlékají silnější provázky otvory v kartonu nebo polystyrenu a na spodní straně uvazují uzel, aby provázky nevypadly. Na volných koncích zkoušejí tvořit další uzlíky – přísavky.
- **Had z korálků a uzlů:** Na silnější bavlnku či provázek navlékají děti velké korálky. Mezi jednotlivými korálky uvazují jednoduché uzly, které je od sebe oddělují.
- **Malování provázkem (uzlíková stopa):** Vyučující namočí provázek s několika uzly do prstové barvy. Děti ho pak položí na papír a překryjí druhým papírem. Po vytažení provázku vznikají zajímavé barevné otisky a vzory.

Pohybové a venkovní hry

- **Lidský uzel:** Žáci se postaví do kruhu, zavřou oči a natáhnou ruce do středu. Každé dítě uchopí dvě různé ruce spolužáků. Vyučující poté děti vyzve, aby společnými silami rozpletly vzniklý lidský uzel, aniž by se pustily.
- **Chytání uzlíků:** Pedagog připraví dlouhé lano s několika uvázanými uzly. Děti se postaví do řady a jejich úkolem je zachytit pohybující se lano pouze v místě uzlu.
- **Zachraň zvířátko:** Vyučující lehce přiváže k plyšovým zvířátkům nebo autíčkům provázek jednoduchým uzlem. Žáci mají za úkol hračky vysvobodit tím, že uzly rozvážou.

Logické a smyslové hry

- **Hmatová krabice:** Vyučující připraví krabici s otvorem pro ruku a vloží do ní několik provázků – hladkých i s různým počtem uzlů. Děti pouze pomocí hmatu zkoumají provázek a určují, kolik uzlů je na něm uvázáno.
- **Rozmotávací maraton:** Základem jsou barevné tkaničky nebo silnější vlna s několika volně uvázanými uzly. Úkolem dětí je uzly rozplést. Aktivita podporuje jemnou motoriku, trpělivost a soustředění a zároveň má uklidňující účinky.